

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 22.

Költ Bétsben, Sz. Mihály Havának (Septembernek)
 13-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környüállások.

Károly Fő-Hertzegnek a' múltt po-
 stánn közlött győzedelmi Tudósításaihoz
 járúl az is, hogy *Schweinfurtban*, egyéb
 hadi készületeken kívül, kilentzven ágyúit
 hagyta hátra az ellenség, melyeket azon-
 nal el foglaltak a' Miéink.

A' leg-újjabb győzedelmi Tudósítások-
 kal *Bétsbe* küldettetett Kurírok közzül Gr.
Weissenwolf, Májorra lett Kapitányból a'
Sztáray' gyalog Reg. jénél; Gr. *Wartens-*

Z

leben pedig, a' *Vécsey* Magyar Lovassáinál, Fő-Hadnagyból Kapitánynyá.

A' Nemes Székely Regimenthez, Kapitány *Székely* Sándor Úr, Sept. 6-dikán érkezett vízfíza szerentséssenn a' Frantzia fogságból.

Würzburgból Sept. 4-dikén: — „A' mely Fr. Katónaság itt vólt, mindjárt a' Várba vette magát: mihelyt Ts. K. Lovasság érkezett bé Városunkba ezen Hónapnak első napján délutáni 3 órakor. Az után több Nép is érkezett ide a' *Károly* Fő-Hertzeg' Seregéből, és estve felé táborba szállott, melyre szakadatlanúl ágyúztak ki a' Frantziák, és egynehány Lakosainkban tetek is kárt a' golyóbiszsaik. Aug. 2-dikán egy tsapat Frantziáságot hozott ide *Arnstein* felől *Grenier* Generális, kinek jövetelét mindjárt ütközet követte; de mivel mind a' két Fél egyformán tartotta abban magát: nem lehetett semmi határozó következése. Aug. 3-dikán reggel maga *Jourdan* Vezér is megjelent *Schweinfurt* felől a' maga fő erejével, 's újra el kezdődött a' viadal, melyben elébb a' Frantziáknak láttatott kedvezni a' szerentse: de el érkezvén *Károly* Fő Hertzeg tíz órakor, ismét új lelkét öntött Seregébe, 's vízfíza indította azt, a' *Jourdan*' népe ellen, mely már ekkor meg nem tartotta többé a' tsata-helyet, és hogy bátorságosabban vonhassa vízfíza magát,

fel-gyűjtött maga után öt Helységeket. *Arnstein'* meljékén szállott meg. Ezen közben *Hocze* Generális ismét fel-kívánta itt a' Várat: de mivel a' Fr. Őrizet minden bagázsiasztól való szabad el költözést kért: újra tüzelteni kezdett reá *Hocze* Generális. Végre ugyan csak a' lett meg, a' mit Gen. *Hocze* akart, hogy t. i. a' Fr. Őrizet, hadi-fogságra adta magát, 's által bortsátott minden ágyúkat, munitziót, kaszszát, és magazinomokat, a' Ts. K. nép' kezébe. Ezen szerentsés idő-pontnak hafznát vette Generális *Hocze*, mert Seregével mindjárt oly fordítást tétetett, hogy *Bernadotte* Frantzia Generális' Seregőztálylyát, mely, tizennégy ezerből állott, külön szakasztotta *Jourdan*tól. "

Erlangából Sept. 6-dikánn: — „*Károly* Fő-Hertzeg anynyira széljel-szórtá és üzi a' *Jourdan'* Seregét, hogy ennek segítségére, a' *Batáviai* Frantzia Vezér *Beurnonville* kéntelenítettett 24 ezer embert indítani *Düsseldorftól*. "

(De *Károly* Fő-Hertzeghez is érkezik szakadatlanúl a' több több segítség.)

Regensburgból Sept. 8-dikánn: — „*Nauendorf* Ts. K. Generális' Előlvígyázói, vizsgálván 5-dik Septemberben, a' *Geisenfeldi* vidéket, csak egy falubann találtak 9 Frantziákat, kiket azonnal foglyaikká tettek: mely foglyok tegnap reggel szállíttatának itt által. Sept. 6-dikánn

reggel úgy látszott, hogy viadalt akartak kezdeni a' Frantziák: minekokáért az egész Ts. Kir. Sereg is fegyverben állott; de dél után ismét tsendessenn mutatta magát mind a' két Fél. Még ekkoráig *Abensberg*nél tanyázik Gen. *Nauendorf*, ettől a' Várostól mintegy 7 óránynyi meszfzeségre. Első és 3-dik Augustusbann, keményen ágyúzta az ellenség, Baváriának *Ingolstadt* nevű Várát, a' honnan tíz szekerek hoztak ide ma 55 Ts. K. sebes Katonákat: kik az úgy nevezett Jesuiták' Kollégiomába szállítottak. — Tegnap délutánn ismét szörnyű ágyúzás hallattatott ide, *Ingolstadt* felől. — *Nauendorf* Generális' Korpusához, nagy segítséget várnak még ezen a' héten. — *München* (*Monachium*) Városának még tsak körülötte voltak tegnapelőtt a' Frantziák: 's a' Fr. Tiszteknek is tsak nappal volt szabad belé menni. — A' *Károly* Fő Hertzeg' quártélyából ide érkezett Utazók beszélik: hogy: a' *Moguntziával* való közösülés (kommunikátzio) ismét helyre-állítatott; *Jourdan* Vezér, a' Seregtől elhívatott *Páris*ba; és hogy az ő kormányozása alatt volt Sereg' száma húsz ezerre olvadt le. — A' mely Ts. K. Katona-Ispotály *Moguntziából* és *Mannheimből* *Lintz*be tétetett által: most ismét feljebb szállítatik. A' Gondviselői itt háltak a' múltt éjjel. “

Veronából Aug. 25. dikénn: — „Az Olasz-Országai Frantzia Sereg' száma mintegy 40 ezerre olvadt le, 's harmadrésze annak is, részszerént betegség, részszerént sebek miatt Ispotályokban fekszik: *Bresciában*, *Peschierában* 's ennek környékében, *Veronában*, *Cremonában*, *Lodiban*, és *Mediolánumban*.“

„A' múltt hétenn *St. Benedetto* nevű Mező-Város' Lakosai közzül 1500-an fel-fegyverkeztek 's meg-támadtak egy tso-mó Frantziaságot, a' mely kevesebb számú volt náloknál; két százat belőle rabjaikká tettek, a' Kassát is el vették tőle, melyet a' foglyokkal együtt által-adták a' *Mántuai Komendánsnak*.“

„A' *Mántuai Örizet*, egy oldalról ki szokott rándulni *Marmirolóig* és *Goitóig*; más oldalról pedig *Rizzolóig*, és mindég prédát, 's foglyokat is viszen vizsgálja a' *Mántuát* szemmel tartó két kis Fr. táborokból.“

„Úgy írják, hogy *Ancona* felé *Nápolyi* Katonák indultak, mely nevezetes Városát az Egyházi-Birodalomnak, a' Földközi-tengerre szolgáló Kikötőhelyéért, Fr. Katonaság foglalt el.“

„*Ferrárábann* az Érsek Gróf *Mattei* levétette a' *Cathedrale* Templomról a' Frantzia tzmert, 's ismét a' *Római Udvarét* tétette fel annak helyébe. Ezen tselekedetéért *Bresciába* vitettetett *Bonaparté*.

hez, a' ki midőn saját szájából hallotta volna az Érseknek, hogy kész volna az halálra is adni magát Jesusáért: egyébképpen nem bántatta azt; hanem csak bé-zá-ratta egy Klastromba. “

Regensburgból Sept. 6-dikánn: — „Jó kéztől jött ide egy Tudósítás, mely szerént, Tirolisnak Olasz-Országi részéből egészszén vízfza-vonták magokat a' Frantziák, egyért azért, mivel *Mediolánumban* rettentő támadás lett egyszerre; másért pedig azért is, mivel a' *Nápolyi Király* minekutánna a' Frantzia Direktóriumnak kemény kívánságaira nem állott: már most százhusz ezer fegyveres Nép előtt áll. “

A' *Nápolyi Felség*, August. 5 dikénn egy Rendelést adatott ki, melynek ereje szerént, kötelesek az Ország' Bárói, a' múltt esztendőbéli jövedelmeiknek tökéletes laistromát negyven napok alatt beadni; hogy az említett jövedelmekből ki lehessen summálni minden száztól járandó huszonheted fél rész hadi adót, melyel a' Törvények szerént tartoznak a' Bárók, úgymint a' kiknek fő közök vagyon a' Monárchianak fenn-tartásához; a' mely, egyedülvaló tzélja e' mostani Fr. hadnak.

Nagy-Britanniából. —

Londonból Aug. 9-dikén: — „Vice Státus-Secretárius *Hammond* Urat, ki, az

idevaló Ministérium' kebeléből küldette-
tett most a' *Berlini* Udvarhoz: jó időtől
fogva alkalmaztatgatja már a' *Nagy-Bri-*
tanniai Udvar, nevezetes Követségekre:
melyek közzül leg-első vólt 1782-dik esz-
tendőbenn a' *Párisi* Udvarhoz; későbbenn
a' *Bétsi*, *Koppenhágai*, és *Mádriti* Udva-
rokhoz. Minekutánna a' *Nagy-Britanniai*
Udvar meg-esmérte az *Amérikai* Közönsé-
ges - Társaságot: ahoz is első Ministerjé-
ül *Hammond* Urat küldötte. “

„Úgy foly itt a' híre, hogy *Hammond*
Úr, *Berlinből* *Bétsbe*, 's onnan *Basileá-*
ba fog utazni. “

„*Batávia* vagy *Frigyes-Belgyiom*, a'
mi Udvarunkkal kezdett hadakozásábann
vefzett már ekkoráig, 14 Katona - hajó-
kat, melyek között vagynak: két 64 ágyú-
sok; hat Fregátok, (egyen egyen, 24 és
36 közt vagyon az ágyúk' száma); négy
Saluppok; és két Kutterek. Mind ezek
most, *Nagy-Britannia'* szolgálatjábann
vagynak. “

Egy Hajóssereggel járkál Ánglus Ten-
geri - Vezér *Colpoys*, az Ánglia és Fran-
tzia-Ország között lévő tsatorna' napnyú-
goti szélínél; hogy a' *Bresti* Kikötőhely-
ben tartózkodó Frantzia Hajósseregnek ten-
gerre való ki-fzállását meg - akadályoztat-
hassa.

Londonból Aug. 23-dikánn: — „Igen
örvendezettő hír vólt az Ángliai Kereske-

döknek, hogy *Lisbona* alá szerentsésen el érkezett az a' gazdag Portugallus Hajósereg, mely, 6 millió font sterlingel indult oda *Brasiliából*: mivelhogy nagy közöket tartják ők ahhoz. "

„Portugalliának a' Frantziáktól való meg-óhalmazására szorgos gondja vagyon a' *Nagy Britanniai* Ministériomnak: azért is ugyan utánna láttat, mind a' Hajóslegények', mind a' szárazra való Katonák' szedetésének. A' napokban, alig lehetett a' Tamesis vizénn oly Kalmár-hajót látni, a' melyen még tsak egy alkalmas Legény is meg-hagyatott volna. A' kik arra valóok voltak: mind el vevődtek erővel hadi-hajókra. Földi, vagy Szárazra való Katonáknak még az Uraságok' tselédjeik között is mind el vitetnek, valakikre el múlhatatlan szükség nintsen. "

A' Portugalliai Igazgató Hertzeg, Státus-Tanátsosokká nevezett mostanság három Státus-Secretáriusokon kívül tíz nagy tapasztalású és okosságú más Tisztviselőket is, hogy a' mostani hadnak nehéz körülállásaihoz képest annál hasznosabban tanátskozhasson anynyi derék Emberekkel az Ország' javára.

A' *Spanyol* Udvar mellett lévő Fr. Követhöz, egy rendkívülvaló Kurír érkezvén *Párisból* Júl. 18-dikán: ment a' Követ mindjárt az Udvar' mulató helyébe *S. Ildefonsóba*, 's minekutánna egy konferen-

tziát (tanátskozó beszéllgetést) tartott volna a' Békesség' Fejedelmével: vízfzát-tért Júl. 19-dikénn *Mádrítba*, 's még az nap vízfzát-indította a' Kurírt *Páris* felé.

A' *Cádixi* Spanyol Kikötőhelyből húzhatnak líneai hajók szállottak ki August. 4-dikén, melyek között hét Frantzia vólt, *Richery* Contreadmirális' vezérlése alatt; a' többi pedig Spanyol. Egy ezen Spanyol hajók között 136; kettő 112; egy 94; három pedig 80 ágyús. Tizenegynél több Fregátok, Korvettek és Brigántínok is tartoznak még az említett 19 nagy Spanyol hajókhoz. Az Ánglus Hajóssereg, mely jó ideig tartotta szemmel a' *Cádixi* Kikötőhelyet, Aug. 4-dike előtt 12 nappal ment el onnan a' Földközi-tengerre, hogy nevelje az ott lévő Ánglus Hajóssereg' erejét.

A' *Tuloni* Fr. Kikötőhelyhez, oly közel mentek Aug. 9-dikén, kilentz Ánglus Katona-hajók, hogy az éjtszakának egy darab részénn által mindég ágyúztak feléjük a' Frantziák. Magok a' Frantzia Tudósítások írják a' *Tuloni* Hajósseregről; hogy Legénység híjjával vagyon.

A' *Genuai* Kormányfzék, tsak nem nyughata a' Fr. Direktóriumtól mind addig, míg Aug. 17-dikénn oly parantsolatot nem adott ki, a' melynek ereje szerént tartoznak 14 napok alatt minden Fr. Kiköltöztek el takarodni a' *Genuai* földről.

Frigyes - Belgyiomból. —

Az Ánglus és Orosz egyesültt Hajósse-
reg, mely, a' *Batáviai* partok előtt jár-
kál fel 's alá, meg únván ki-lesni *Texel*
alól a' *Batáviai* Hajóssereget, oly fortélyal
akarta azt ki-tsalni a' nagy tengerre; hogy
a' maga hajói közzül egynehányra, Fran-
tzia zászlókat rakatott fel, 's tettetett ke-
mény viadalt indított ellenek.

A' *Portugallus* Követ, kívül tartózko-
dott vólt ugyan még *Hágánn* az újjabb Tu-
dósítások szerént is: de a' Kereskedés' fo-
lyamatja, mely, félbe-szakadott vala ke-
vés ideig, ismét helyre-állott *Batávia* és
Portugallia között.

Első Romano-Katholikus Elölülője a'
Nemzeti-gyűlésnek *de la Court* Polgár, a'
ki *Lejdai* születésű, és *Batáviai - Brabán-*
tzia' részéről Deputátus a' Nemzet-gyűlé-
sénél.

Utrecht (Ultrajectum) Városábann,
nem hallatott vala már August. 20-dikánn
semmi harangozás; se' Papi ruha, kívül
a' Templomokon nem szemléltetett, és ek-
képpenn el kezdődött a' Religióbéli újj In-
tézeteknek telyesedése.

Az öreg Zsidók és a' Rabbik Gyűlést
tartottak magok között, 's egyező érte-
lemmel el végezték, hogy álhatatossann
ellene álljanak azon kérés' telyesítettésé-

nek, melyet, némely Zsidók adtak vólt bé a' Nemzeti-gyűlésnek az erántt, hadd lehessenn az ő Nemzetjek is minden jusokra nézve egyenlő a' Kerefztyénséghez.

Frantzia-Országból. —

A' meg-szökött *Drouet*, írt a' mostani buvó helyéből a' Törvényhozó Iffjabbik Gyűlés' Elölülőjéhez is, a' ki el nem múlatott jelentést tenni *Drouet*' Írása eránt Aug. 20 dikánn a' Gyűlésnek: de ez nem akart azon Írásról többet hallani; hanem rendes dolgaihoz látott.

A' Törvényhozó Iffjabbik Gyűléshez, *Drouet* eránt Aug. 21-dikénn küldött Tudósításából a' Direktóriumnak a' tetfzik ki, hogy *Drouet*, koránt sem oly bajosan szökött ki a' tömlötzből, mint maga írta, hanem az ajtónn ballagott ki fog-házából egész tsendességgel.

A' Republikai esküvés' formájával meg nem esküdtt és azért számkivetésre ítéltetett Papok, ha el rejtették magokat a' számkivettetés elöl; vagy, vissza tértek a' számkivettetésből Frantzia-Országba: úgy büntetődtek vólna mint Kiköltöztek, egy Végzés szerént, melyet a' Törvényhozó Iffjabbik Gyűlés Május' 8 dikánn állított meg: de ezen Végzést semivé tette az Öregebbik Gyűlés August. 27-dikénn.

Elegyes Tudósítások.

A' *Bádeni* Markgráf, mitsoda feltételek alatt kötött Békességet a' Fr. Direktóriummal? még nem bizonyos: valamint a' sem: hogy Spanyol-Ország, hadat izent Angliának.

A' *Draguignani* Levél, melynek maga valóságában való közlését megígértük a' múltt postán, így következik:

Mon ami! je me flatte, que vous ne recevriés pas des nouvelles de votre ami avec indifferance. Après le troisieme jour de notre arrivée à Milan avec Vizkelety, qui partage mon sort, les françois nous y ont bloqués 7 semaines, et bombardés 3 jours Je suis prisonnier de guerre, à Draguignan en Provence, ou en attendant avec impatience d'etre delivré, je mene une vie toute philosophique. Mes respects au jeune Prince, et au Comte *Ladislas de Kolonits*. Salvés Messieurs *Barthodeiszky, Rosti, Tököi, Kerekes, Sándor*

je vous embrasse
Kisfaludy.

Magyar Ország.

Pestről Sept. 8-dikán: — „A' hadterheinek könnyebbítésére feles számmal buzduló hív Leányai között Magyar Hazánknek, méltán közönséges említést érdemel Locumtenentiális Consiliárius *T. Szerdahelyi Úr*' kedves Hitvese is, úgy-

mint a' ki, nemes érzésű szívének önként való jó indulatjából, katonai ingek' készítésére, két ezer réf vásznat ajándékozott."

Ns *Bihar* Vármegyében, T. *Szentannai Dluholuczky* Ferentz Úr, valamint már Juliusnak 14-dikén, száz pozsonyi mérő búzából álló hádi segedelemmel bizonyította a' maga Hazafiúi és F. Királylyához viseltető buzgóságát: úgy Augustusbann is még meg anynyi segedelmet ajánlott hasonló kélzséggel, mely követésre méltó hívségnek jeles áldozatjait kegyes érzékenységgel fogadta a' jó szívű Felseg.

Szentgyörgyről (Sopron Vármegyéből)
 Sept. 7-dikénn: — „A' mint némely *Ruszi* Lakosok haza felé utaztak volna Aug. 8-dikánn az *Oggani* Vásárról, szemekbe tünt egy magassann fenn-lebegő golyóbis, melyről egy kis ember is láttatott függeni. Ezt ök valamely *Frantzia* Kémnek gondolták mindjárt: mely hibás vélekedésekben annál inkább meg-erősödtek; hogy a' képzelt valóságú kis ember, a' ki két korsótskát is tartott a' két kezében, egy kút felé szállott le: mert így okoskodott ennek szemlélésére, egy közölök: „Bizonyynal *Frantzia* Kém: mert lám vizet merít a' kútból. Tsak hamar kezdtek azonban kételkedni magok is a' Kém' valósága felől: mert nem foghadták meg: hogy jóllehet meg-merítette volt

már Az, az ő előbbeni képzelődéssek fze-
 rént a' korszóját: még is víz keresni ment
 továbbra is a' Fertő felibe, a' melybe be-
 lé is esett. El érvénn őket az utánnok úta-
 zott józanabb ítéletű Emberek, még hat-
 hatóssabban meg-győzték elmebéli tévely-
 gésekről. — A' le írtt levegőegi Úta-
 zó' fel-botsáttatásának helyét nem lehetett
 még eddig meg-tudni: meri Levél ugyan
 lehetett nálla, de az Együgyük, kik a'
 Fertőbe látták sülyedni, nem gondoskod-
 tak erántta. Az útja felől anynyit írhatok,
 hogy a' *Lajta* hegyen, Hertzeg *Eszterházy'*
 vadas kertjén, 's *Ischies* és *Oggan* falu-
 kon által-szállott a' Fertő tava felé. A'
 golyóbis, melyről függött a' Báb, két tse-
 bres hordó nagyságú volt. “

Vasvárról Aug. 23-dikánn: — „Ezen
Vas Vármegyében tíz hetektől fogva igen
 nagy szárazság uralkodik. Rég az ideje, hogy
 a' kukoritzáink vagy Törökbúzáink nem
 voltak olyanok mint az idén: de egészfzen
 el romlottak. Se' káposzta, se' répa, se'
 hajdina nem lesz: és így félő, hogy a'
 tsupa tészta-ételre való ízorúlása a' föld-
 népének újra drágaságot ne okozzon. Egy
 két esztendőtl fogva, úgy reá kaptak a'
 Magyarok, az úgy nevezett krumpli (föld-
 di-alma) ültetésre, hogy az idénn tsak eb-
 ben a' Vármegyébenn is egynehány köb-
 löt lehetett volna reményleni; ha ily nagy

szárazság nem lett volna. Ez előtt csak újságnak tartották, ha valamit hallottak a' krumpliról: de most már tapasztalja a' Magyar is, hogy több hasznot hajt az, mint sem a' kukoritza-ültetés; hasznosabb is mind az embernek, mind a' marhának. A' Zsidók, már tavaly pálinkát égettek belőle, és sokat nyertek rajta.“

Béts.

Az ide-való *Nápolyi* Követnek Márkéze *Gallónak* az Udvarmestere panaszolódik, hogy a' míg *Párisban* mulatának mostanság valami egy Hónapig, egy nap se' lakhatott jól egy *Luidórnak* alatta.

* * * * *

Híradás.

*A' Ns Debretzeni Tipographiában, talál-
tatnak N. Szigethy Mihály' gondviselése
alatt, a' többek között, ezek a' leg-
újabb Exemplárok:*

Introductio in Theologiam Dogmaticam, usibus Collegii Helv. Conf. Debrecinensis accommodata, conscripsit Eberh. Henr. Dan. Stosch, Theolog. Doct. et in Reg. Viadrina Prof. Publ. Ord. Ecclesiarum Ref. Inspector, et Pastor Primarius. Debrecini, 1792. Az árra 30 xr.

Institutiones Theologiae Dogmaticae, in usum praelectionum suarum conscripsit, et Prolegomena de Praesenti Theologiae Ecclesiasticae Statu praemisit Eberh. Henr.

Dan. Stosch. Theolog. Doct. et in Reg.
Viadrina Prof. etc. — Debrecini, 1792.
Az árra 45 xr.

(A' többit mászfzor.)

Méltóságos Gr. Tólnai *Festetits* György
Tsáfsz. Kir. Kamarás Úr, Nemes Somogy-
Vármegyében fekvő *Csurgói* Dominiumja-
nak *Csurgó* Mező-Városában, a' két Val-
láson lévő Protestáns, már most is szépen
meg-szaporodott Tanuló Ifjúság' számára,
elegedendő Oskolát építtetett, Próffesso-
rokat fundált, 's Alumniumokat rendelt.
Hogy a' másunnan való Tanulók is annál
alkalmatossabb szállásra tehessenek ott
szert: egy kies környéket méretett ki a'
Gróf Úr, ház-helyeknek, a' melyen már
különbkülönbféle Mesteremberek teleped-
tek meg: mindazáltal vagynak még ugyan
tsak az említett Oskola' vidékekenn több
üres ház-helyek is, melyek következő
feltételek alatt olztatnak ki:

1.) Az Építésiakarók, egy konyhá-
hoz és kéményhez ingyen kapnak téglát az
Uraságtól.

2.) Házaikat mindenkor szabadon el-
adhatják.

3.) A' míg bírni fogják azokat: el-
tendőnként tsak egy egy aranyat fognak
tőlök fizetni. — A' kiknek tehát ott meg-
szállani és építeni szándékjuk volna: ma-
gokat e' részben, egyenessen az Uraság'
helybeli Titztartójánál jelenthetik.